

N

O.K.

THEODORAKIS**AXION - ESTI**

Oratorio

SOLOISTSBASS BARITONE
TENOR BARITONE
READER (ACTOR)INSTRUMENTATION

FLUTE 1-2 (Multa Fl 2 in PICCOLO)

OBOE (1-2)

CLARINETS in B (1-2)

BASSOONS (1-2)

2 HORNS

3 TRUMPETS in B

3 TROMBONES

TUBA

*Clarinet + Pic in Mib**← Ad Libitum?*POPULAR ORCHESTRA

2 BOUZOUKIS

PIANO (B)

ACOUSTIC GUITAR

ELECTRIC BASS

DRUMS

PIANO (A)

CLASSIC GUITAR

SANTOURI

4-8 MANDOLINS

TIMPANI

PIATTI/GR.CASSA/TRIANGLE/TAM-TAM/TOMS/BONGOS

T. MILITAIRE/TAMBOURO/T. BASQUE

GLOCKENSPIEL/METALLOPHONE/XYLOPHONE

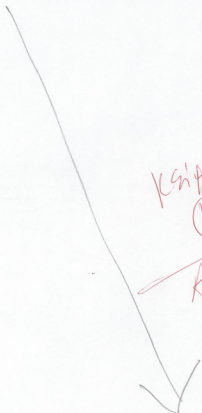
STRINGS

MIXED CHOIR

Ο Οδυσσέας Ελύτης (Nobel Prize) τελείωσε το "Άξιον Εστί" το 1960 στην Αθήνα.

Ο Μίκης Θεοδωράκης συνέθεσε τη Μουσική στα 1961-62 στο Παρίσι. Η πρώτη εκτέλεση του έργου έγινε στην Αθήνα, στα 1964. Την ίδια εποχή κυκλοφόρησε και η πρώτη ηχοληψία με τους ίδιους συντελεστές.

Σχετικά με το έργο αυτό παραθέτουμε αποσπάσματα από αναλύσεις του ίδιου του συνθέτη (ΤΟ ΧΡΕΟΣ 1970-74)

Ο.Κ

Κρήνη Μ. Σ
(Ροβάν)

~~Ακούζης
Γουλιτά~~

Βλ. ΑΒΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

1.- Η αρχική μορφή με την οποία παίχτηκε το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ δεν περιείχε τα ΧΑΛΚΙΝΑ και χρησιμοποίησε το ΦΙΝΑΛΕ Α'.

Στην αρχή της δεκαετίας του '90 ο συνθέτης προσέθεσε τα ΧΑΛΚΙΝΑ και πρότεινε μια νέα εκδοχή του ΦΙΝΑΛΕ, το ΦΙΝΑΛΕ Β'.

Ο ROMANOS προσφέρει τη δυνατότητα στους υποψήφιους ερμηνευτές να χρησιμοποιήσουν την version που αυτοί προτιμούν. Δηλαδή ΦΙΝΑΛΕ Α' είτε ΦΙΝΑΛΕ Β'. Όπως επίσης με ΧΑΛΚΙΝΑ είτε δίχως ΧΑΛΚΙΝΑ.

Με άλλα λόγια τα ΧΑΛΚΙΝΑ είναι προαιρετικά, όπως επίσης η χρήση του ΦΙΝΑΛΕ Β'.

2.- Στην περίπτωση που προτιμηθεί η λύση με τα ΧΑΛΚΙΝΑ, τότε είναι καλό να διπλασιαστούν τα ΞΥΛΙΝΑ, παίζοντας στα σημεία όπου η ηχητική δυναμική είναι ισχυρή σε ταυτοφωνία (unissono).

3.- ΛΑΪΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ: Αποτελείται από

1-2 Μπουζούκια, Πιάνο (β), Ηλεκτρική Κιθάρα (β), Ηλεκτρικό Μπάσο και Drums. Ο χαρακτηρισμός (β) γίνεται για να ξεχωρίζουν από το Πιάνο (α) και τν κλασσική κιθάρα (α) που παίζουν στα υπόλοιπα μέρη.

O.K

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΓΛΩΣΣΑ Α΄)
ΓΛΩΣΣΑ Γ΄

ΓΛΩΣΣΑ Β΄

ΓΕΝΕΣΙΣ
ΤΑ ΠΑΘΗ

- 1.- Ιδού εγώ λοιπόν
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ Α
- 2.- Ενα το χελιδόνι
- 3.- Τα θεμέλιά μου
- 4.- Με το λύχνο του άστρου
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ Β
- 5.- Της Δικαιοσύνης ήλιε νοητέ
- 6.- Intermezzo
- 7.- Της αγάπης αίματα
- 8.- Νασί στο σχήμα τ' ουρανού
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ Γ
- 9.- Ανοίγω το στόμα μου
- 10.- Σε χώρα μακρινή
ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

Ανοίγει
στον

Εδώ ανοίγει
ο οφθαλμός το
κρίτων (το κεχρησισμένο)
εξουσίας - αγγλικά
κ.δ.

0-12

Όταν σωρευ
σε τη ΝΑΤΑ

ΤΟ "ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ" ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΤΑΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Το Λαϊκό Ορατόριο "Το Αξίον Εστί" του Οδυσσέα Ελύτη άρχισε και τέλειωσε σχεδόν στα 1960. Εντούτοις δεν βιάστηκε να το παρουσιάσω, γιατί διαισθανόμουν ότι το ελληνικό κοινό δεν ήταν ακόμα ώριμο για να το δεχθεί. Η πρώτη εκτέλεσή του έγινε στα τέλη του 1964. Δηλαδή όταν ένα πλατύ κοινό είχε ήδη σχηματισθεί γύρω από τη λαϊκή μουσική και όταν είχαν αρχίσει να γίνονται κτήμα σε μεγάλες λαϊκές μάζες. Έτσι μπορώ να πω ότι το κοινό προσδοκούσε το νέο έργο! "Νέο", από την άποψη ότι θα ξεπερνούσε τα όρια του "κύκλου", σαν φόρμα και σαν περιεχόμενο, ενώ σαν "όγκος" (πλήθος οργάνων και εκτελεστών) καθώς και σαν χρονική διάρκεια, θα περνούσε στην κατηγορία των μεγάλων παραδοσιακών μουσικών έργων.

Εν αρχή ην ο Λόγος! Αυτή η αλήθεια ισχύει αλάθητα για όλο μου το έργο. Οστε δεν έχει παρά να βάλει κανείς σε πρώτο πλάνο το ποιητικό κείμενο για να εξηγήσει κάθε φορά, τη μουσική μου. Αλλωστε ηβηλημένα, ευθύς εξ αρχής δήλωσα ότι η μεγαλύτερη μου φιλοδοξία είναι να υπηρετήσω πιστά την νεοελληνική ποίηση. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακούγοντας ένα τραγούδι, να μη μπορείς να φανταστείς τη μουσική με άλλο κείμενο, ούτε όμως και το ποίημα με διαφορετική μουσική!

Το "Αξίον Εστί" του Ελύτη αποτελεί κατά τη γνώμη μου ένα μνημείο της σύγχρονης ελληνικής τέχνης. Ακόμα πιο πολύ, ο βαθύτατος ελλαδισμός του το φέρνει στην πρώτη γραμμή του αγώνα του λαού μας για την ολοκλήρωσή του -τόσο σαν μιας συγκεκριμένης ιστορικής αξίας όσο και μιας ηθικής στάσεως και παρουσίας.

Φυσικά τόσο οι διαστάσεις του ποιητικού κειμένου όσο και η φόρμα του γενικά, οδηγούσαν αυτονόητα στην αναζήτηση μιας καινούργιας μουσικής μορφής. Το έργο διατρέχει ολόκληρη την ιστορική περίοδο του ελληνικού έθνους. Από την γένεση "αυτού του κόσμου του μικρού, του μέγα", έως την προφητική ενόραση των δεινών που επεσώρευσε επάνω μας η σημερινή δικτατορία.

Τρία είναι τα βασικά του μέρη: Η Γένεση, τα Πάθη και το Αξίον Εστί. Αυτά ως προς την επιφανειακή του διάσταση. Ως προς την εσωτερική του διάρθρωση υπάρχουν επίσης τρία διαφορετικά στοιχεία: Η Αφήγηση, ο "Ύμνος" και το Χορικό. Για το πρώτο ο ποιητής χρησιμοποιεί τον πεζό λόγο. Για το δεύτερο τον ελεύθερο και για το τρίτο τον μετρικό στίχο. Έτσι στη δική μου δουλειά χρησιμοποίησα αντίστοιχα: τον Αναγνώστη, που διαβάζει το κείμενο. Τον Ψάλτη για τους "Ύμνους" και τον Λαϊκό Τραγουδιστή, για τα Χορικά.

- 2 -

Αλλά τρία, επίσης βασικά στοιχεία, ολοκληρώνουν τη μουσική δομή του έργου: α) Η μικτή χορωδία, β) η ορχήστρα και γ) τα λαϊκά όργανα. Έτσι ήρθαν φυσιολογικά να προστεθούν πλάι στην λαϊκή ορχήστρα (όπως τη χρησιμοποιήσα στις Λαϊκές Συναυλίες, δηλαδή Δύο μπουζούκια - Κιθάρα - Πιάνο - Κοντραμπάσο και Κρουστά) άλλα δύο μουσικά σύνολα, ένα φωνητικό και ένα οργανικό, που όμως θα έπρεπε να προσαρμοστούν στο καινούργιο μουσικό κλίμα ώστε να μην έχουμε μίαν απλή συρραφή ετερογενών στοιχείων. Με δύο λόγια τα όργανα και οι φωνές θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετείται ο νεοελληνικός μουσικός χαρακτήρας του έργου.

Στο σημείο αυτό νομίζω ότι βρίσκεται το κλειδί για τη λύση του καιρίου προβλήματος της σύγχρονης μουσικής τέχνης. Πώς δηλαδή θα έχουμε μια σύγχρονη ζωντανή μουσική τέχνη, δηλαδή τέχνη μαζών, πέρα απ' τις πρωτογενείς μορφές του λαϊκού τραγουδιού και του κύκλου τραγουδιών; Γιατί φυσικά δεν αρκεί να προεκτείνουμε (όσο μας επιτρέπει ασφαλώς ο χαρακτήρας του τραγουδιού) τους εκφραστικούς ορίζοντες και να υψώνουμε τους αισθητικούς στόχους χάρη στην ποιότητα του ποιητικού κειμένου ή ακόμα και στην εκφραστική δύναμη της μελωδίας και γενικά της μουσικής στάθμης (σύνθεση και ερμηνεία).

Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Με το "Άξιον Εστί" προσπάθησα να διευρύνω αυτούς τους ορίζοντες Πρώτ' απ' όλα η ύπαρξη των "ύμνων" με τον ελεύθερο στίχο μου επέτρεψε να προσθέσω ένα δεύτερο τραγουδιστή που ονόμασα Ψάλτη, θέλοντας να προσδιορίσω ακριβώς τον χαρακτήρα της μουσικής που έμελλε να ερμηνεύσει. Ήταν δηλαδή μια μουσική στηριγμένη στην λαϊκή μας παράδοση, τόσο τη Δημοτική όσο και τη Βυζαντινή.

Δείγμα αυτής της γραφής αποτελεί λ.χ. το μέρος "Τα θεμέλιά μου στα βουνά", όπου συνυπάρχουν το βυζαντινό με το δημοτικό στοιχείο. Μελωδία βυζαντινίζουσα με ισοκράτες και με την οργανική συνοδεία εμπνευσμένη από βορειοηπειρώτικο μοιρολόι. Ενώ στο "Φινάλε" του έργου κυριαρχεί ο τσάμικος σα θεμέλιο που πάνω του στηρίζεται ο βυζαντινός ψαλμός. Στο μέρος αυτό χρησιμοποιώ -σε κάποιο σημείο- τα βιολιά σαν κρητική λύρα (πολύ πιο εκτεταμένα κάνω το ίδιο και στη "Σονατίνα Νο 2 για βιολί και πιάνο") και το γεγονός αυτό μου δίνει την ευκαιρία να υπογραμμίσω ότι η χρήση των γνωστών οργάνων της συμφωνικής μουσικής πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μη μας οδηγεί -να μη μας θυμίζει το κλίμα και τις μουσικές εμπειρίες της δυτικής μουσικής.

από επιλογή μου για μουσική

For the Clarinet and in bars 28-50
add Clarinet in Mi b 1^a 8va.
(It can be found only in the
clarinet part).

ΡΟΥΜΑΙΝΗ

εμφαν. ή ΝΟΤΑ
6748 σφδ. 24.

Ευχαριστώ, Πέρα

23313

TRANSMISSION OK	TX/RX NO	0613
CONNECTION TEL	CONNECTION ID	
ST. TIME	09/07 10:23	
USAGE T	00:35	
PGS	1	
RESULT	OK	

*** TX REPORT ***

Τζέιμς 7

Ο Οδυσσεάς Ελύτης (Nobel Prize) τελείωσε το "Άξιον Εστί" το 1960 στην Αθήνα.
 Ο Μίκης Θεοδωράκης συνέθεσε τη Μουσική στα 1961-62 στο Παρίσι.
 Η πρώτη εκτέλεση του έργου έγινε στην Αθήνα, στα 1964. Την ίδια εποχή κυκλοφόρησε και η πρώτη ηχοληψία με τους ίδιους συντελεστές.
 Σχετικά με το έργο αυτό παραθέτουμε αποσπάσματα από αναλύσεις του ίδιου του συνθέτη (ΤΟ ΧΡΕΟΣ 1970-74)

Ελί ο' αητός

Κρίτες ?

Odysseus Elytis, Nobel laureat, wrote The Axion Esti from 1960 in Athens.

Mikis Theodorakis composed the music for the work in 1961-62, in Paris. The work was premiered in Athens in 1964, recorded by the premiere performers and released.

~~We are citing here excerpts from an analysis of the work by the Composer, from his book The Duty, 1970-1974.~~

Οαν το Ζοβιτς κ'ο
μ'οι τοι εντιγαζιαρ το

Προσχι
Υποψη προσχια
οτι παρασχια
οτι 22

Κεφάλαιο 2

ΑΥΤΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ένα κομμάτι δυνατό μελέ κάτω από δύο παιδικά βλέμματα. Δυό βλέμματα που χόρευαν τόσο πολύ θεό στην έκφρασή τους, που δίσχιαν αλλότρωπα το καθένα την ζωή, που ακούγασαν σαν *λογιών λογιών* θαύματα, συμφορές, έρωτες, ανέγκες. Δυό βλέμματα που αγίχτηκαν μέσα απ' αυτό το τετραγωνάκι ελληνικής θάλασσας, *λες* για πάντα.

Μιλώ για τον Ελύτη και τον Θεοδωράκη, που ταξίδευαν από άλλους δρόμους για τον ίδιο προορισμό να κάνουν αυτό το μελέ, ήχο, φθόγγο, λέξη ή μουσική, το ίδιο κάνει. Που κοιτάχτηκαν μέσα απ' το ίδιο κυμάτισμα του νερού, μέσα απ' την ίδια πέτρα του τόπου τους, που μίλησαν ελληνικά ως "εις τον έπειτα χρόνον". Αυτόν που δεν έχει μέτρημα και που έρχεται μια στιγμή να τον δικαιώσει, μια στιγμή ισόβια σαν αυτή του "Άξιον Εστί". Εκεί που ο Έλληνας, ο Ποιητής και ο Ερωτευμένος συναντιόταν με το βάρος της διοριάς του πιο τρομερού αγαθού που δόθηκε ποτέ στον άνθρωπο, της αγάπης. Της αγάπης για την ιδανική μα υπαρκτή Ελλάδα, για την ιδανική μα υπαρκτή γυναίκα, την ίδια την αγάπη.

"Ίδια η μνήμη γινόμενη παρόν" και μέλλον διατρέχει τον χρόνο, διαγράφει τις πραγματικές διαστάσεις του χώρου, όχι αυτές που επιμένουμε να βλέπουμε στους γεωγραφικούς χάρτες, μα αυτές που η γλώσσα προσκτάται στο μέγρος της εσωτερικής της πορείας, στο βάθος της κρυφής σκέψης της, στην αίσθηση που προκαλεί η διαδοχή των λέξεων, που γίνονται σημεία του αόρατου, φθγγόσημα μιας εικόνας-μουσικής, μιας ύλης-φαντασίας.

Το "Άξιον Εστί" είναι το σταθερό βήμα σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα, είναι το λεπτομερές ιδεόγραμμα της χώρας, το καθαρό δακτυλικό της αποτόπισμα.

Η μεταγραφή σε γλώσσα της μουσικής αίσθησης του ιστορικού χρόνου και συνάμα το πιο λυρικό κεφάλαιο ηθικής, οντολογίας κι αισθητικής που γράφτηκε απ' τον Έλληνα για τον άνθρωπο της κοινής μοίρας, της κοινής πατρίδας, της ζωής. Το "Άξιον Εστί" είναι η διά της Ελλάδας μυθολογία του αγαθού και του ωραίου, του άξιου να επιβίει πάντοτε. Μια ζώσα καταγραφή είναι και επιφάνεια των πολλών μικρών ελληνικών θεών σε μια θρησκεία μονοθεϊστική της ζωής. Η καλύτερη δυναμική μιας στέρεης σοφίας που ξέρει το άγνωστο του οικείου, το μέγιστο του ελαχίστου, το αίνε του φθαρτού.

Αυτό, ωστόσο, που σήμερα φαντάζει αυτονόητο δεν ήταν πάντα. Και το πρώτο τμήμα του 'Άξιον Εστί για τον ποιητή που στάθηκε μια συγκρατημένη υποδοχή έως και απορία. Χρειζόταν κάποια εξεζητησμένη σκέψη, μ' άλλα λόγια μία ανθεντική ιδιοσυγκρασία ικανή μόνο από αυτό το σοφά δομημένο αρχιτεκτόνημα του 'Άξιον Εστί, νιώσει τους παλμούς του αίματος της φυλής, την ακραία τόλη της ποίησης του Ελύτη. Χρειάστηκε η ποιητική νοημοσύνη του Μίκη Θεοδωράκη να λειτουργήσει στα ένα είδος πυξίδας που ξέρει να δείχνει με ακρίβεια πάντοτε τον βορρά, που ξέρει να δείχνει αυτό το μη προβλέψιμο δάνυσμα προς τα άνω, που είναι η ποίηση.

Και ο Θεοδωράκης άκουσε πρώτος το "Άξιον Εστί" διαβάζοντας το. 'Άκουσε αυτήν "την γραμμή που ορίζοντα που έλαμπε ορατή και πυκνή και αδιαπέραστη" άκουσε "την πατούσα που σ' υνιζε σοφία στην άμμο", άκουσε το "ερεβοκτόνο ρόδι", άκουσε τα "ουκίποδα φυλά". 'Άκουσε ο Θεοδωράκης πόσο εύλογο είναι το ακατανόητο, ακολούθησε το χέρι του ποιητή και ερμήνευσε με τον δικό του τρόπο τον χρησμό. Και έδωσε στους Έλληνες να μιλήσουν αβίαστα λόγια του νέου ύμνου. Ανέγνωσε που θα πει αναγνώρισε ο Θεοδωράκης μέσα στο ομήμα του παλιού της δικής του καρδιάς, και έσπεσε στο φως της αστραπής του ποιητή τον δικό του καθαρό ήχο.

Ο Μίκης Θεοδωράκης με την ρώμη της ενσυστήσιας του έκανε αληθινή μουσική αυτό το κομμάτι δυνατό μελέ που είδε που είδε στην ποίηση, το ίδιο μελέ που κοιτούσε απ' το παράθυρο του επτά ετών παιδι στην θάλασσα της Βαριάς μεσημέρι. Και γι' αυτό 'Άξιον Εστί.

Ιουλίτα Ηλιοπούλου

Χσιπασο 2

THIS THE NEW HYMN

A fragment of intense blue beneath two childlike gazes: two gazes that held so much God in their expression, that journeyed though life each in their own way, that touched upon all kinds of marvels, disasters, loves, necessities, two gazes that encountered each other in this small square of Greek sea as though for ever.

I am talking of Elytis and Theodorakis, who journeyed along different paths to the same destination; to render that blue a sound, a note, words or music, it amounts to the same thing; who gazed at each other through the same ripple of water, through the same stone of their land; who spoke Greek till "the time following", that which is without measure and is vindicated in an instant, a life-long instant like that of the "Axion Esti". There where the Greek, the Poet and the Lover encounter the wight of the gift, of the most tremendous privilege ever bestowed no man, that of love; of love for the ideal yet actual Greece, for the ideal yet actual reality, poetry, for the ideal yet actual woman, for love itself.

"Memory itself, become present "and future" crossing time, outlining the true dimensions of space, not those that we insist on seeing on geographical maps, but those that language acquires in the course of its inner journey, in the depth of its secret thought, in the sensation caused by its association of words, that become signs of the invisible, sounds of an image-music, of a material-imagination. The "Axion Esti" is the steady step in a continually changing reality; it is the country's detailed ideogram, its plain fingerprint.

The transcription into language of the mysterious sense of historic time is also the most lyrical chapter on ethics, ontology and esthetics written by the Greek poet for the man with common fate, common homeland life. The "Axion Esti" is the mythology, seen through Greece, of the Good and Beautiful, of what is worthy to survive forever. It is a living record and revelation of the many tiny Grrel gods in a monotheistic religion of life. It is the multiform dynamics of a sound knowledge that is aware of the unknown of the familiar, the magnitude of the minimal, the forever of the transient.

What today appears obvious, however, was not always so. And the first price paid by the poet for the "Axion Esti" was the cool reception verging on puzzlement that it received. It required a cultivated mind, a genuine temperament able, amidst the cleverly structured architectonic form of the "Axion esti", to feel the pulse of the race's blood, the extreme daring of Elytis' poetry. It required the poetic intellect of Mikis Theodorakis to function as a kind of compass that always points exactly North, that shows that unpredictable vector upwards, which is what poetry is.

And Theodorakis first heard the "Axion Esti" while reading it. He heard that "line of the horizon that shone visible and dense and impenetrable", he heard "the footprint gathering wisdom in the sand", he heard the "dark-destroying pomegranate", he heard the "swift-footed kisses". Theodorakis heard how obvipus the incomprehensible is, he followed the hand of the poet and interpreted the oracle in his own way, and he enabled the Greeks to freely pronounce the words of the new hymn. Theodorakis read, that is, he recognised in the poem the beat of his own heart and lent to the poet's striking light his own pure sound.

With the power of his sensitivity, Mikis Theodorakis extracted his own true music from that fragment of intense blue seen by the poet, the very same blue that he gazed at through his window, a seven-year old boy in the sea of Varias at midday. And for this reason, he too is worthy: "Axios Esti".

Ioulita Iliopoulou

(Translation by David Connolly)

Κρίση 3

ΤΟ "ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ" ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΤΑΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Το "Αξιον Εστί" του Ελύτη αποτελεί ~~κατά την γνώμη μου~~ ένα μνημείο της σύγχρονης ελληνικής τέχνης.

Το έργο διατρέχει ολόκληρη την ιστορική περίοδο του ελληνικού έθνους. Από την γένεση "αυτού του κόσμου του μικρού, του μέγα", έως την προφητική ενόραση των δεινών που επεσιώρευσε επάνω μας η δικτατορία.

Τρία είναι τα βασικά του μέρη: Η Γένεση, τα Πάθη και το Αξιον Εστί. Ως προς την εσωτερική του διάρθρωση υπάρχουν επίσης τρία διαφορετικά στοιχεία: Η Αφήγηση, ο "Ύμνος" και το Χορικό. Για το πρώτο ο ποιητής χρησιμοποιεί τον πεζό λόγο. Για το δεύτερο τον ελεύθερο και για το τρίτο τον μετρικό στίχο. Είναι στη δική μου δουλειά χρησιμοποίησα αντίστοιχα: τον Αναγνώστη, που διαβάζει το κείμενο. Τον Ψάλτη για τους "Ύμνους" και τον Λαϊκό Τραγουδιστή, για τα Χορικά.

Αλλα τρία, επίσης βασικά στοιχεία, ολοκληρώνουν τη μουσική δομή του έργου: α) Η μικτή χορωδία, β) η ορχήστρα και γ) τα λαϊκά όργανα. Ετσι ήρθαν φυσιολογικά να προστεθούν πλάι στην λαϊκή ορχήστρα (όπως τη χρησιμοποιήσα στις Λαϊκές Συναυλίες, δηλαδή Δύο μπουζούκια - Κιθάρα - Πιάνο - Κοντραμπάσο και Κρουστά) άλλα δύο μουσικά σύνολα, ένα φωνητικό και ένα οργανικό, που όμως θα έπρεπε να προσαρμοστούν στο καινούργιο μουσικό κλίμα ώστε να μην έχουμε μιαν απλή συρραφή ετερογενών στοιχείων. Με δύο λόγια τα όργανα και οι φωνές θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετείται ο νεοελληνικός μουσικός χαρακτήρας του έργου.

Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Με το "Αξιον Εστί" προσπάθησα να διευρύνω τους ορίζοντες της έντεχνης λαϊκής μουσικής. Πρώτ' απ' όλα η ύπαρξη των "ύμνων" με τον ελεύθερο στίχο μου επέτρεψε να προσθέσω ένα δεύτερο τραγουδιστή που ονόμασα Ψάλτη, θέλοντας να προσδιορίσω ακριβώς τον χαρακτήρα της μουσικής που έμελλε να ερμηνεύσει. Ήταν δηλαδή μια μουσική στηριγμένη στην λαϊκή μας παράδοση, τόσο τη Δημοτική όσο και τη Βυζαντινή.

Δείγμα αυτής της γραφής αποτελεί λ.χ. το μέρος "Τα θεμέλιά μου στα βουνά", όπου συνυπάρχουν το βυζαντινό με το δημοτικό στοιχείο. Μελωδία βυζαντινίζουσα με ισοκράτες και με την οργανική συνοδεία εμπνευσμένη από βορειοηπειρωτικό μοιρολόι. Ενώ στο "Φινάλε" του έργου κυριαρχεί ο σάμικος σα θεμέλιο που πάνω του στηρίζεται ο βυζαντινός ψαλμός. Στο μέρος αυτό χρησιμοποιώ -σε κάποιο σημείο- τα βιολιά σαν κρητική λύρα.

- 2 -

Στην εισαγωγή του έργου χρησιμοποίησα την τελευταία τεχνική της συμφωνικής μου περιόδου. Το ποιητικό κείμενο του Ελύτη άρχιζε με τις λέξεις: "Τότε είτε και γεννήθηκε η θάλασσα". Για να τονίσω αυτή τη Γένεση δημιούργησα -σε όσο πιο σύντομη χρονική διάρκεια μου ήταν δυνατόν- τη μουσική αίσθηση του Χάους.

Ηταν αυτό ακόμα μια συμβολική για μένα χειρονομία. Σα να 'λεγα: "Βρισκόμουν μέσα στο χάος της σύγχρονης ευρωπαϊκής μουσικής και τώρα μέσα απ' αυτό το χάος οδηγούμαι προς την Γένεση ενός νέου μουσικού κόσμου".

Πράγματι από την είσοδο του Ψάλτη και της Χορωδίας (με τον χαρακτηριστικό βυζαντινό ισοκράτη) θα πάσχιζα να δημιουργήσω αυτόν τον ηχητικό κόσμο που θα αποκαλούσα αργότερα μετασυμφωνικό.

Στο "Άξιον Εστί" υπάρχουν πέντε "χορικά" - λαϊκά τραγούδια. Μένοντας βασικά πιστός στην παράδοση προσπάθησα να δώσω μια νέα διάσταση στηριζόμενος στη μελωδική φράση και επεκτείνοντας την αρμονική γλώσσα πέρα από τα γνωστά πλαίσια της παραδοσιακής λαϊκής μας μουσικής. Ετσι το λαϊκό μας τραγούδι περνάει σ' ένα διαφορετικό επίπεδο (πολύ συγγενικό εξ άλλου με κείνο που υπάρχει λ.χ. στα "Επιφάνια" ή στη "Ρωμιοσύνη"). Η ανάλυση της μελωδίας σ' αυτά τα "χορικά" μας δείχνει τις δυνατότητες που περιέχει ο κόσμος της λαϊκής μας μουσικής, δυνατότητες που προσπάθησα να εκμαιεύσω σε ακόμα μεγαλύτερο βάθος σε μεταγενέστερα έργα.

Επομένως αν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει κάτι καινούργιο στον τομέα της έντεχνης λαϊκής μουσικής -όπως την μεταχειρίζομαι στο "Άξιον Εστί"- αυτό θα πρέπει να ενοποιηθεί στην εσωτερική προέκταση των μελωδικών (και σε δεύτερη μοίρα αρμονικών) δυνατοτήτων του λαϊκού μας τραγουδιού.

Σε συνέχεια, πλάι στον Λαϊκό Τραγουδιστή, προσθέτω τη χορωδία και πλάι στη λαϊκή ορχήστρα τα συμφωνικά όργανα. Βέβαια στο σημείο αυτό (δηλ. στα χορικά) ο ρόλος αυτών των τελευταίων (των συμφωνικών οργάνων) είναι λιγότερο σημαντικός. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τη χορωδία, όπου η σημασία της μέσα στην όλη οικονομία του χορικού μπορεί να εξομοιωθεί με τη σημασία του Λαϊκού Τραγουδιστή. Δηλαδή έχουμε ένα διάλογο ανάμεσα στον Κορυφαίο και στο Χορό, πράγμα που δεν συμβαίνει στο παραδοσιακό μας λαϊκό τραγούδι και που αναμφισβήτητα προσφέρει μια ακόμα καινούργια διάσταση στο έντεχνο λαϊκό τραγούδι.

Κσιφης 3

THE AXION ESTI - A STEP TOWARDS METASYMPHONIC MUSIC

Elytis' The Axion Esti, in ~~my opinion~~, constitutes a monument of modern Greek art.

The whole history of the Greek nation runs through this work. From the genesis of "this world / this small world the great", to the prophetic vision of the sufferings heaped upon us by dictatorship.

The work consists of three basic parts: The Genesis, the Passion and the Gloria (Axion Esti). As for its internal structure there are also three different elements: the Reading (Narration), the Psalm and the Chorus. For the first the poet uses prose; for the second free verse and for the third measured verse. So in my work I used respectively: The Reader who reads the text (prose), the Chanter (Psaltis) for the Psalms and the Popular Singer for the Choruses.

Another three equally basic elements complete the musical structure of the work: a) the mixed choir b) the orchestra and c) the popular instruments. Beside the popular orchestra (as I used it in popular concerts, that is two bouzoukis, guitar, piano, bass and percussion) came naturally to add two more musical organic units, one vocal and one instrumental, which had to be adapted into the new musical mood so as not to be a mere collation of heterogeneous elements. In short, both the instruments and the voices had to be used in such a way as to serve the modern-Greek character of the work.

THE MODERN-GREEK SONIC WORLD

Through The Axion Esti I endeavored to broaden *** horizons.** First of all, the existence of the Psalms in free verse allowed me to add a second singer I called a Chanter, wanting to define exactly the character of the music he was called to interpret. It was, that is, music based on our popular past, as much in folk as in Byzantine tradition.

As an example of this writing I mention the section "My foundations on mountains" where the Byzantine and the folk elements coexist: A Byzantine-like melody with Ison with an instrumental accompaniment inspired by a Northern-Epirotic dirge. While in the final part, the tsamikos dance dominates as a foundation supporting the Byzantine psalm. In this part I use at some point the violins like a Cretan lyra.

- 2 -

In the introduction of The Axion Esti I employed the latest technique of my symphonic period. Elytis' poetic text began with the words: "Then he spoke and the sea was born". In order to underline this Genesis, I created the musical feeling of Chaos, for as short a duration as possible.

This was for me another symbolic gesture, as if I was to say: "I was in the chaos of the contemporary European music and now I am leading myself out of this chaos towards the Genesis of a new musical world".

Indeed, from the entrance of the Chanter and the choir (with the characteristic Byzantine isokratema) I would strive to create this sonic world which later I would call metasympmonic.

In The Axion Esti there are five "Choruses" - popular songs. I endeavored to give, following faithfully the tradition, a new dimension based on the melodic phrase and extending the harmonic language beyond the known boundaries of our traditional popular music. So, our popular song enters a different level (very akin to that of Epiphania or Romiosyne, for instance). The analysis of the melodies of these "Choruses" demonstrates the melodic strengths contained in the world of our popular music, strengths which I tried to extract to a still greater extent in xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Therefore, if we can say that there is something new in the area of the artistic popular music - as I use it in The Axion Esti - this must be in the internal extension of the melodic (and secondarily harmonic) potentialities of our popular song.

Then, beside the Popular Singer, I add the choir and beside the popular orchestra the symphonic instruments. But, in the Choruses, the role of the symphonic instruments is less important in contrast to the choir whose significance in the whole economy of the Chorus can be equated with that of the Popular Singer. Here, we have a dialogue between the Coryphaeus (Leader) and the Chorus, something which does not happen in our traditional popular song and which unquestionably offers another new dimension to the artistic popular song.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙ

1.- Η αρχική μορφή με την οποία παίχτηκε το ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙ δεν περιείχε τα ΧΑΛΚΙΝΑ και χρησιμοποίησε το ΦΙΝΑΛΕ Α' (*ή (RE) ΜΕΙΖΩΝ*)

Στην αρχή της δεκαετίας του '90 ο συνθέτης προσέθεσε το Clarinette in Mi b και τα ΧΑΛΚΙΝΑ και πρότεινε μια νέα εκδοχή του ΦΙΝΑΛΕ, το ΦΙΝΑΛΕ Β'. *(σε φα μείζων)*

Ο ROMANOS προσφέρει τη δυνατότητα στους υποψήφιους ερμηνευτές να χρησιμοποιήσουν την version που αυτοί προτιμούν. Δηλαδή ΦΙΝΑΛΕ Α' είτε ΦΙΝΑΛΕ Β'. Όπως επίσης με ΧΑΛΚΙΝΑ είτε δίχως ΧΑΛΚΙΝΑ.

Με άλλα λόγια τα ΧΑΛΚΙΝΑ είναι προαιρετικά, όπως επίσης η χρήση του ΦΙΝΑΛΕ Β'. ✗

2.- Στην περίπτωση που προτιμηθεί η λύση με τα ΧΑΛΚΙΝΑ, τότε είναι καλό να διπλασιαστούν τα ΞΥΛΙΝΑ, παίζοντας στα σημεία όπου η ηχητική δυναμική είναι ισχυρή σε ταυτοφωνία (unissono).

3.- ΛΑΪΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ: Αποτελείται από 1-2 Μπουζούκια, Πιάνο (β), Ηλεκτρική Κιθάρα (β), Ηλεκτρικό Μπάσο και Drums. Ο χαρακτηρισμός (β) γίνεται για να ξεχωρίζουν από το Πιάνο (α) και τν κλασσική κιθάρα (α) που παίζουν στα υπόλοιπα μέρη.

* Σου περσίωσα εύλογα
Χρησιμοποιήστε το ΦΙΝΑΛΕ Β.
Οσο ~~πιο~~ *παιχνιδιάρικα* το SCORE, το SPARTINA
και τα ΟΡΧΗΤΡΑ του ΦΙΝΑΛΕ Α
πιο ακριβή και πιο αρμονικά
με ήλιος παραγωγής σου
της εκδοχής ROMANOS

Κλίμα 6

Κετίνο 6

THE AXION ESTI

NOTES

The original version of The Axion Esti performed was not scored for brass instruments and had Version No. 1 of the Finale. (1h D major)
 Early in the nineties, the Composer revised the orchestration by adding the brass instruments and wrote Finale No. 2. (1h F major)

Romanos Editions offers to the prospective interpreters the choice between two versions of the Finale and two versions of the score with or without the brass instruments. In other words Finale No. 2 and the brass instruments are optional.

In the case of the revised orchestration with the brass instruments, it is recommended to double the woodwind section and have them play in unison at the points of strong sound dynamics.

The Popular Orchestra consists of:

1-2 bouzoukis, piano (No. 2), electric guitar (No. 2), electric bass and drums. The identification of the instruments by (No. 2) distinguishes them from piano (No. 1) and classical guitar (No. 1) which play in the remaining parts.

English translation: George Panagiotou

Verse and section title references are from the English translation of The Axion Esti by Edmund Keeley and George Savidis, Anvil Press Poetry Ltd., London, 1991

Κεφάλαιο 4

MIKIS THEODORAKIS

AXION - ESTI

ORATORIO

CONTENTS

	page
THE GENESIS	1
THE PASSION	
1.- Behold here am I	20
Reading A - The March To The Front	
2.- A Solitary swallow	36
3.- My Foundations	50
4.- With the star lantern.....	66
Reading B - The Great Exodus	
5.- O Sun of Justice	73
6.- Intermezzo	97
7.- The blood of love	107
8.- Temples with the sky's scheme.....	136
Reading C - Prophetic	
9.- I open my mouth	150
10.- To a far country	159
THE GLORIA (AXION - ESTI)	179

THEODORAKIS

AXION - ESTI

Oratorio

SOLOISTS

BASS BARITONE
TENOR BARITONE
READER (ACTOR)

Kipiro 5

INSTRUMENTATION

FLUTE 1-2 (Mutta Fl 2 in PICCOLO)

OBOE (1-2)

CLARINETS in B (1-2)

BASSOONS (1-2)

<p>2 HORNS 3 TRUMPETS in B 3 TROMBONES TUBA</p>

POPULAR ORCHESTRA

2 BOUZOUKIS

PIANO (B)

ACOUSTIC GUITAR

ELECTRIC BASS

DRUMS

PIANO (A)

CLASSIC GUITAR

SANTOURI

4-8 MANDOLINS

TIMPANI

PIATTI/GR.CASSA/TRIANGLE/TAM-TAM/TOMS/BONGOS

T. MILITAIRE/TAMBOURO/T. BASQUE

GLOCKENSPIEL/METALLOPHONE/XYLOPHONE

STRINGS

MIXED CHOIR

Χαίτη 4

MIKIS THEODORAKIS

AXION - ESTI

ORATORIO

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	page
ΓΕΝΕΣΙΣ	1
ΤΑ ΠΑΘΗ	
1.- Ιδού εγώ λοιπόν.....	20
Ανάγνωσμα Α - Πορεία προς το Μέτωπο	
2.- Ένα το χελιδόνι.....	36
3.- Τα θεμέλιά μου.....	50
4.- Με το λύχνο του άστρου.....	66
Ανάγνωσμα Β - Η Μεγάλη Έξοδος	
5.- Της Δικαιοσύνης ήλιε νοητέ.....	73
6.- Intermezzo.....	97
7.- Της αγάπης αίματα.....	107
8.- Ναοί στο σχήμα τ' ουρανού.....	136
Ανάγνωσμα Γ - Προφητικόν	
9.- Ανοίγω το στόμα μου.....	150
10.- Σε χώρα μακρινή.....	159
ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ	179

THIS THE NEW HYMN

A fragment of intense blue beneath two childlike gazes: two gazes that held so much God in their expression, that journeyed through life each in their own way, that touched upon all kinds of marvels, disasters, loves, necessities, two gazes that encountered each other in this small square of Greek sea, as though for ever

I am talking of Elytis and Theodorakis, who journeyed along different paths to the same destination, to render that blue a sound, a note, words or music, it amounts to the same thing; who gazed at each other through the same ripple of water, through the same stone of their land; who spoke Greek till "the time following", that which is without measure and is vindicated in an instant, a life-long instant like that of the "Axion Esti" There where the Greek, the Poet and the Lover encounter the weight of the gift, of the most tremendous privilege ever bestowed on man, that of love; of love for the ideal yet actual Greece, for the ideal yet actual reality, poetry, for the ideal yet actual woman, for love itself.

"Memory itself, become present and future" crossing time, outlining the true dimensions of space, not those that we insist on seeing on geographical maps, but those that language acquires in the course of its inner journey, in the depth of its secret thought, in the sensation caused by its association of words, that become signs of the invisible, sounds of an image-music, of a material-imagination. The "Axion Esti" is the steady step in a continually changing reality; it is the country's detailed ideogram, its plain fingerprint

The transcription into language of the mysterious sense of historic time is also the most lyrical chapter on ethics, ontology and aesthetics written by the Greek for the man with common fate, common homeland, common life. The "Axion Esti" is the mythology, seen through Greece, of the Good and Beautiful, of what is worthy to survive forever. It is a living record and revelation of the many tiny Greek gods in a monotheistic religion of life. It is the multiform dynamics of a sound knowledge that is aware of the unknown of the familiar, the magnitude of the minimal, the forever of the transient.

What today appears obvious, however, was not always so. And the first price paid by the poet for the "Axion Esti" was the cool reception verging on puzzlement that it received. It required a cultivated mind, a genuine temperament able, amidst the cleverly structured architectonic form of the "Axion Esti", to feel the pulse of the race's blood, the extreme daring of Elytis' poetry. It required the poetic intellect of Mikis Theodorakis to function as a kind of compass that always points exactly North, that shows that unpredictable vector upwards, which is what poetry is.

And Theodorakis first heard the "Axion Esti" while reading it. He heard that "line of the horizon that shone visible and dense and impenetrable", he heard "the footprint gathering wisdom in the sand", he heard the "dark-destroying pomegranate", he heard the "swift-footed kisses". Theodorakis heard how obvious the incomprehensible is, he followed the hand of the poet and interpreted the oracle in his own way, and he enabled the Greeks to freely pronounce the words of the new hymn. Theodorakis read, that is, he recognised in the poem the beat of his own heart and lent to the poet's striking light his own pure sound.

With the power of his sensitivity, Mikis Theodorakis extracted his own true ^{music from} (that fragment of intense blue seen by the poet, the very same blue that he gazed at through his window, a seven-year old boy in the sea of Vainaxar midday. And for this reason, he too is worthy: "Axion Esti".

Trans. by David Connolly

VOILA LE NOUVEL HYMNE

Un morceau de bleu vif sous les regards de deux enfants. Deux regards renfermant , dans leurs expression , tant de dieux, franchissant , chacun à sa manière la vie, se posant sur toutes sortes de miracles , d' infortunes , d' d'amours, de besoins. Deux regards se touchant dans ce petit carré de mer grecque , dirait-on , pour toujours.

J' écris pour Elytis et pour Theodorakis qui voyagèrent sur de différentes routes pour la même destination , faire ce bleu en phonème , en mot, musique ; c'est pareil. Qui se regardèrent à travers la même onde, sur la même pierre de leur contrée, qui parlèrent le grec pour les temps à venir; celui incommensurable qui un certain moment sera justifié, un instant , éternel comme celui d' " Axion Esti " - Loyé soit-il -

La où le Grec, le Poète et l' Amoureux se rencontrent avec le poids d' une terrible offrande que L'on a donnée à l' homme, l'amour. L' amour pour une Grâce idéale et réelle , pour une réalité idéale mais existante; la poésie, pour la femme idéale mais réelle , l'amour même.

"La mémoire même devenant le present" , l'avenir parcourt le temps , trace les réelles dimensions de l'espace , pas celles que nous nous obstinons à voir sur les cartes géographiques, mais celles que la langue obtient de la longueur de sa marche intérieur , dans le fond de sa pensée secrète, dans l'emotion provoquée par la succession de ses mots devenant signes de l' invisible , notes d' une image-musique, d' une matière-imagination.

Le " Loué soit-il " , c'est le pas stable dans une réalité constamment variable, c'est l' ideogramme détaillé d' une pays, sa pure empreinte. La transcription en langue de la mystérieuse sensation du temps historique et, à la fois, de la partie la plus lyrique de l'ethique , de l'onto-

logie et de l'esthétique que le Grec écrivit à jamais pour l'homme à la destinée commune, à la patrie commune, à la vie. Le "Loué soit-il" est, à travers la Grèce, la mythologie du bien et du beau; que "loué" demeure à jamais. C'est un recueil vivant et aussi l'émergence de nombreux petits dieux grecs dans une religion d'un Dieu unique, de la vie. Les différentes manières d'une puissance, d'une solide sagesse vit l'inconnu dans le familier, le suprême dans l'infime, l'éternel dans l'éphémère.

Néanmoins ce qui, aujourd'hui, paraît évident ne l'a pas toujours été. Et le premier coût de "Loué soit-il" fut pour son poète un accueil réservé jusqu'à perplexité. Une pensée élaborée était nécessaire, en d'autres mots, un tempérament authentique, capable à travers cette architecture sagement construite de "loué soit-il" qu'il puisse ressentir les pulsations du cœur de la race, l'extrême hardiesse de la poésie d'Elytis. Il fallait que la faculté poétique de Mikis Théodorakis aille, comme une sorte de boussole qui sait toujours montrer le nord avec exactitude, qui sait montrer ce vecteur imprévisible, vers le haut, qui est la poésie.

Ainsi Théodorakis entendit, le premier, le "Loué soit-il" en le lisant. Là entendit cette "ligne d'horizon qui brillait, visible et opaque et infranchissable" Il entendit "le pied nu cueillant la sagesse du sable" il entendit "la grenade tueuse des ténèbres", il entendit "des baisers aux pieds-légers" Théodorakis entendit comme l'évidence est insensé, il suivit la main du poète et interpréta l'oracle à sa façon. Et permit aux Grecs de formuler spontanément les paroles de la nouvelle hymne. Théodorakis lut, c'est-à-dire reconnut dans le poème les frémissements de son cœur, et sauva à la clarté de l'éclair du poète son parfait écho.

Mikis Théodorakis , avec la puissance de sa sensibilité créa une véritable musique cette partie de bleu si fort qu' il aperçu dans la poésie , ce même bleu de la mer de Varias, qu' à midi il contemplait de sa fenêtre , alors enfant de sept ans.

Viola pourquoi qu' il soit loué.

Trad. par Jacqueline Vanaret

